

ЯН Й. СЛАУЕРХОФ
ПОСЛЕДНИЯТ РЕЙС НА
„НИБОРГ“

Превод от нидерландски: Фредерика Петрова, Илия Петров, 1975

chitanka.info

На запад небесният свод грееше с леко помрачен блясък; неподвижни пурпурни пламъци проникваха през ниско увисналите сиви облаци. Слънцето залязваше матовочервено, рано угасващо, зад хоризонта на Южното море, дето не се виждаше нищо друго освен един голям платноход. Той бе излязъл през Голдън Гейт при свечеряване и сега бавно поемаше курс на запад. Беше един четиримачтов кораб с помощни парни машини. Между тежките мачти, полускрити в бъркотията от реи, платна, щагове и талии, димеше тънката тръба подобно на въглищарски комин в Шварцвалд. Вятърът откъм сушата беше поутихнал, но все пак корабът леко се накланяше встрани; изглеждаше да е почти празен; недоодяланата форма на корпуса му се откриваше: приличаше на грамаден сандък, на който са придали преден и заден щевен, за да стане кораб. Нямаше нищо от красивите черти, които са по-малко или повече присъщи на всички кораби, строени в европейските корабостроителници. Той беше роден в Сийтъл — от мозъка на един янки, за когото един кораб представлява мъртво създание — в една корабостроителница без традиции за строене и оборудване. Екипажът, в мнозинството си норвежци, привикнал на дълбокогазещи кораби с високи товари на палубата, се чувствуваше неудобно на тази празна палуба, дето стърчаха само капаците на люковете и един малък илюминатор. Фалшбордът беше нисък и на ония, които бяха навикнали на дванадесет крачки от борд до борд, тази палуба напомняше пуста степ. И всички трюмове оставаха заключени. Само офицерите имаха достъп до тях за своите контролни обиколки. Ключовете оставяха при капитана, в сандъка над леглото му, дето се намираха и корабните документи.

Сега слънцето залязваше зад хоризонта; една неизмеримо дълга сянка падаше върху водата зад кораба и не за дълго я свързваше с оставащата отзад суша. Едновременно с изчезването на червеникавия диск изчезна и този мимолетен мост; корабът навлизаше в здрача, който бързо се сгъстяваше и издигаше нагоре. Вълните ставаха все по-високи. Свърши „плоската“ вахта. Едновременно със смяната й капитанът дойде на мостика, даде заповед да се изключи парата, да се закрепят брамселите и да се поеме курс четири румба по на север. Кутията с ключовете той даде на Соден, първия щурман:

— Направи две обиколки; събуди ме, ако забележиш или чуеш нещо особено.

— Или ако помириша — каза щурманът.

— В такъв случай по-добре не. Обаче те са плътно заковани, добре калафатени и завързани. За да усетиш миризмата, трябва да имаш, значи, дяволски остър нос. Аз ще поема „кучешката“ вахта. Нека вторият спи; до утре сутринта махмурлукът му сигурно ще се изпари. Напиването преди тръгване се наказва строго. Приятна вахта!

Той изчезна в навигационната рубка, дето начерта линията на курса, като си свирукаше и потропваше в една стара танцова стъпка и едновременно тактуваше с юмрук по масата. В каютата си той си наложи кратка пауза, като надигна една кана с бира, а после продължи, като се зачете отново в своето религиозно-философско четиво „Небе и ад“ от Сведенборг. Не беше верующ, макар че изискваше да се провежда неделното четене на библията. Но математическата сигурност, с която налудничавият учен-прорицател разграничаваше небето и света на духовете и сочеше мястото на едното и на другото, му приличаше на някакво свръхземно определяне на местоположението на кораб, озадачаваше неговия трезвен ум и същевременно засягаше скрити нишки в душата му.

В девет часа свирукането престана и веднага след това светлината угасна. Излизащата пара свистя още някое време и след туй на кораба се установи мъртва тишина. Чувахе се само лекото плискане на вълните край корпуса и пукането и скриптенето на реите, които се търкаха о мачтата. Саден се поразходи напред-назад, после пак надникна в навигационната рубка. Всичко беше тихо. Той пое дебела глътка от една консервна кутия, марка „Кабестан“, която стоеше съвсем невинно в един ъгъл на навигационната рубка, и излезе навън. Там застана в един ъгъл и се загледа разсеяно към звездите, така че не забеляза как някой се изкачи на мостика и застана до прожектора. Беше малка, съсухрена фигура, с плешива глава и виолетовосини бузи и нос. Беше Киргаард, машинист на кораба, обаче пропаднал човек. Капитанът му бе забранил всякаква употреба на алкохол и преди всяко отплаване нареждаше да се претърси кабината му и машинното отделение. Но този застарял човек винаги съумяваше да се напие. Къде? — Никой не знаеше, но междувременно, когато биваха в открито море, той биваше опиянен, и то не от любов или от радост. Сега той изпразни консервната кутийка, но в бързината се закашля и

щурманът се спусна, та го хвана за мършавата китка, преди да бе успял да се измъкне от мостика.

— Крадлив пияници, искаш ли сега да те заведе при капитана?!

— Смили се, не мога без това! Умирам от срам, че плавам на тоя сандък с платна! Когато бях главен машинист в компанията Долар Лайн...

— Престани с тия долни лъжи! Трябва да съм идиот, за да ти вярвам! Не си виждал нищо друго освен таратайки без класа и без разписание!

— И то би било десет пъти по-добро от това подобие на кораб с неговите ръждясали железарии!

— Тогава какво правиш тук?

— Почакай де. Още едно-две плавания, и след туй ще бъда там, дето трябва да бъда. О-о, този отровен въздух тук, на борда! Задушавам се! Кабината ми...

— Дръж вратата си отворена, ти си на подветрената страна. А може би и самият ти вонис като разложен труп! И не си далеч от туй нещо, дърта мършо! Може би ще трябва да наемем още един кораб, да те откараме в аархуските гробища!

Старият изскимтя, като съгледа в другия ъгъл на мостика изображението на смъртта с нейната безпощадна коса.

— С-с-с-т! Не говори тъй! Тя ме забрави, прескочи ме. Когато холерата покоси всичко на „Драмен“, останах единствен аз; и тайно избягах от кораба. В дневника за умиранията е вписано: „„Драмен“, целият екипаж.“ Не ме издавай. Това е последният ми рейс. След него ще се прибера при внуците. Там тя няма да ме намери.

— Да не мислиш, че там размитат за тебе! Откога не си ги виждал?

— Девет години. Но всяка година им пращам сто крони и имам още хиляда.

— Тогава можеш предварително да им изпратиш завещанието си, като приложиш към него писмено обещание за скорошна умирачка. Иначе няма да те приемат, макар че като те видят... Хайде сега, чисти се отгук и иди да хленчиш при възглавницата си. Вземи със себе си моите „приспивателни капки“.

Той видя, че консервната кутия беше вече празна. Старият се запрепва надолу по стълбичката, изпратен с проклетие.

Соден се разходи някое време напред-назад като преследван, за да отпъди напълно от себе си мисълта за този полутруп. Вятърът се усилваше. Надзърна към барометъра: за тези няколко минути той бе паднал с две деления.

Сигнализира на вахтата да прибере отново брамселите. Корабът тежко се накланяше; лежеше неустойчиво върху кила.

Защо ли не сложиха долу малко захар или селитра? Лесно можеха да я набавят, а щяха и да припечелят. В един от долните трюмове се зачу късо барабанно думкане. В началото Соден не му обръщаше внимание, но то започна да се отделя от бумтенето на кораба; понякога изведнъж спираше, а след туй отново започваше с кратки пристъпи. Соден се почувствува неспокоен: „Някой вече се вампиряса там. Защо ли не ги вързаха здраво, или пък горе, на палубата, да си имаше приличен товар, както му е редът? Шефът смята, че ще си лежат мирно, защото това било тяхната професия, а още първата нощ някой започна!“ Соден имаше доста работа, за да може веднага да слезе долу. Прибирането на платната и променянето на курса му отнеха четвърт час. След туй вече корабът лежеше поустойчиво. Обаче думкането долу не беше твърде намалало. Третият щурман дойде да поеме вахтата. Соден тръгна на обиколка, като остави този трюм на последно място. Слезе по стълбата, но една отвратителна миризма го удари в носа, лампата му затрепка и веднага угасна. Той веднага се изкачи обратно по стълбата. Сърцето му подскачаше; зловещо ехо се носеше по тъмните кухни на трюма. Той вдигна лампениста от леглото, за да приготви по-сигурен фенер, и отиде да доложи на капитана.

— Какво има? — запита последният с лошо настроение, защото бе стреснат в съня си.

— Депресия и бунт на пасажерите.

— Невъзможно е и двете едновременно. Почакай с твоите шеги, докато съмне.

— Слушай — каза Соден. Вятърът духаше по-силно във вашите, но думкането се чуваше и тук.

— Какво може да бъде това? Може би някой откачен ковчег.

— Корабът си лежи винаги устойчиво. Как би могъл тогава един откачен ковчег да блъска по такъв начин?!

Фрьобом обу ботушите си, облече дебело яке и бутна Соден да върви напред:

— Слизай де!

Лампенистът вече чакаше с една голяма газена лампа, която, макар и да трепкаше, този път не угасна. Тя хвърли бледа светлина в първия трюм. Като в някоя голяма катакомба лежах ковчезите, наредени в етажерки по четири във височина. Странните буквени знаци върху лицевата им страна приличаха в полумрака на големи дупки на червеи-дървояди. Тук-там блясваше някоя металическа обшивка. Всички ковчези си лежах мирно и тихо, като че ли земята ги беше вече погълнала.

Във втория трюм светлината сякаш се разтвори в мрака. Те вървяха между редиците. Нито един ковчег не се подаваше напред, нито се бе дръпнал назад. Но думкането долу се чуваше все по-силно. Слязоха и в третия трюм и още при входа се вслушаха.

Соден следваше колебливо капитана, но не се случи нищо; нямаше падащи ковчези, които да задръстят пътя за връщане. Само че ето там, от един спокойно лежащ ковчег, изведнъж се чува силни думкания. Соден хвана Фрьобом за ръката: „Ето там! Искан да излезе! Не отваряйте, защото всички ще искат да излязат от трюмовете, да се движат по коридорите, да лежат в койките, навсякъде, по целия кораб! Ние ще се изкачим по мачтите, те ще се юрнат подир нас; ние ще скочим, те ще ни хванат отдолу; ще ни прехвърлят един на друг и ще ни натикат в ковчезите! Да не отваряме! Люковете да се затворят! Капаците да се притегнат с въжета!“

Накрай той започна да крещи и да залита. Фрьобом го хвана отзад, но той се дръпна. „Въжета на люковете! Да бягаме в лодките!“ И хукна нагоре, като продължаваше да вика. Обаче Фрьобом задуши паниката му, като го хвана за врата и за гушата, измъкна го чак горе и го пусна; той се свлече в припадък. Капитанът постави при него пазач с кофа вода и му заповяда да задушаван всеки негов звук. След туй взе брадва и кози крак от инструменталния сандък и отново се спушна, сега сам, в долния трюм.

Фенерът продължаваше да свети самотно пред ковчеза. И лампенистът беше избягал. Фрьобом се изсмя с гримаса, закачи фенера на най-горната подпорна дъска и търпеливо зачака. Дълго време не се случи нищо. Той продължи да чака. Когато най-после думкането

отново започна, той замахна и заби брадвата в ковчега, при което капакът отскочи и се разпиля на трески. Наведе се над разтворения ковчег: в една дълга разтворена дреха от черна коприна лежаха сиви камъни с най-различни форми. Един по-голям, почти объл, се търкаляше по другите.

Фрьобом започна да се смее със задоволство. Такава тревога заради една купчина камъни! Но как ли са дошли те в ковчега?! Това трябва да знаят експедиторите. Той взе в ръка облия камък; беше тежичък. Палецът му хлътна в една дупка; пръстите му едва можеха да го обхванат. В един момент на вътрешен порив той го завъртя няколко пъти, сякаш това беше кеглова топка, и го запрати към другия край на трюма. Той бухна и с трясък се затъркаля по пода така, че от тишината в трюма не остана ни помен.

След туй Фрьобом отново пое нагоре, но по средата на стълбата спря, замисли се за нещо и се върна обратно.

Трябваше да запази този камък. В противен случай можеше да стане тъй, че всяка нощ да го будят да гони вампири.

Обаче камъкът не можа да се намери никъде. „Остатъкът от тази купчинка също би могъл да ми отвари работа, но не като големия камък“ — помисли си той, недоволен от необмислената си постъпка.

Не можа да накара Соден да слезе отново в трюма, преди да се беше напълно развиделило. Бледен и разтреперан, с един дървен лост в ръка, той се спусна надолу след шефа. Ковчегът беше празен; нямаше никакъв камък нито вътре, нито в треските на капака. Налице беше само черната копринена дреха. Соден се оглеждаше неспокойно на всички страни. Капитанът дълго се навежда и търси, докато го заболя гърбът, но намери само няколко дребни камъчета, съвсем недостатъчни, за да могат да произведат нощен шум. Това потвърдиха и уплашените очи на Соден.

Фрьобом мърмореше, ругаеше и привеждаше доводи:

„Та нали нощес го държах в собствените си ръце този дебелия камък! Откъде другаде можеше да дойде този шум?! Камъкът си е камък, умрелият си е умрял. Луд е оня, който мисли другояче. Хора като тебе трябва да умрат, за да повярват, че няма нищо, но и тогава няма да разберат, защото самите те няма да представляват нищо. И така никога няма да я разберат тази работа!“

Едва през късното утро дойде бурята, която очакваха през нощта, но я бяха забравили. Един малък тъмен облак висеше ниско над хоризонта, а от него се спущаха мрачни дъждовни ленти. Буен вятър духаше над вълните, които се спущаха все по-злобно и по-злобно — повличаше ги със себе си, като им придаваше причудливи форми. Така той терзаеше, колкото си искаше, единствения кораб, който се намираще в неговия обсег.

Все пак първоначално „Ниборг“ се държеше; плавайки само с набран марсел и фок, той малко се отклони от курса си. И сега, при тези силни надлъжни поклащания, от трюма не се чуваше никакъв шум. Само мачтите пукаха обезпокоително, а на палубата постоянно имаше вода.

Соден каза на капитана, че той все пак предпочитал шума на палубата. А другият му отвърна кратко: „Почакай до довечера.“ И когато Соден пое „кучешката“ вахта, намери го на мостика: „Та ти ме разбуждаш при най-малкия шум.“ Но при настояванията, дори молбите на засрадения първи щурман той все пак се оттегли на почивка. Всъщност много му се спеше. Предната нощ бе прекарал в голямо напрежение. И с удоволствие се мушна в леглото.

Соден непрекъснато се разхождаше от борд до борд. Можеше да свърши някоя работа, например да направи измервания, но не можеше да види на две крачки пред себе си. Все пак там, между облаците, святкаха няколко звезди, които бяха достатъчни, за да се определи местонахождението на кораба. Искаше да се залови с изчисления, но мозъкът му беше просто безпомощен, изцяло зает с онова, което трябваше неизбежно да дойде. Отпуснат, без воля, той чакаше и се надяваше, дано само дойде по-скоро. Звездите бяха отново изчезнали. Искаше му се по-скоро корабът да загине, отколкото да настъпи другото.

И то скоро настъпи, с гръмовит рев и скърцане: той не знаеше дали беше от стихията или от духовете. Дали всичките вълни се разбиха едновременно о кораба или долу разбиха стените отвътре! Шефът дойде на мостика бледен и разсъблечен. Изведнъж угаснаха всички светлини.

Капитанът извика на Соден да остане на мостика и да поеме кормилото, а самият той припълзя на палубата и скоро попадна в една хаотична маса от дърво, платно, ванти; нищо не можеше да се различи.

Продължаваха да падат разни части; той направи усилие да се измъкне от този хаос, но не знаеше накъде да поеме, и когато най-послед си подаде главата навън, кракът му се оказа притиснат и трябваше да чака до разсъмване.

Междувременно Соден се държеше, макар и смъртно изплашен. Но нямаше смелост да слезе долу. Нямаше нужда да се дават заповеди: корабът дрейфуваше, оставен на божията милост.

Така настъпи сивият бурен ден. Тогава капитанът успя, с помощта на цялата вахта, да се освободи от развалините на фокмачтата и отново да поеме командата на кораба. Мачтата не лежеше на палубата, а висеше наполовина вън от кораба като някое прекършено, но непрекъснато тръстиково стъбло. Реи и въжета висяха между небето и палубата. Заловиха се всички да секат и което биваше отделяно, биваше грабвано от налитащите вълни. Към обед мачтата бе разкрита; оказа се, че се беше прекършила под палубата и тогава я отсякоха на два фута над палубата. И корабът веднага се изправи. Ха! Още имало живот в него! Обаче мачтата се крепеше на бушприта и сега застрашаваше да разбие стената на кораба, защото постоянно се блъскаше отстрани. И ето там, на мачтата, вече имаше някой, който започна юнашки да сече. Това беше Соден. Дали се бе излекувал от страха или още се съмняваше в спасението — това нямаше значение. Един последен удар отдели от кораба поразената му част. Фрьобом заповяда да се направи бърз завой и опасната руина скоро задрейфува отстрани. Впрочем не можеше да става дума да се държи курс. Първото нещо, което Фрьобом нареди, беше да се направи оглед под палубата. Долу, във втория трюм, мачтата беше напълно прогнила. Боцманът, повикан и отрупан с ругатни, твърдеше, че една седмица преди да отплават, дървото било напълно здраво.

— Никакъв червей-дървоед, господине, всеки месец се покрива с катран.

Вече нямаше време. Корабът дрейфуваше напреки на вятъра и все повече и повече се накланяше встрани. Единствената възможност, за да се спаси положението, беше да се издигне помощен фок от носа на кораба до голямата стенга. Три пъти той беше почти готов, обаче някой яростен пристъп на вятъра го блъсваше. Соден извърши чудеса; напусна мястото си на големия щаг^[1] едва надвечер, когато платното бе най-послед здраво закрепено, и корабът, жестоко изтерзан, отново

можеше да се справя с вълните. Дали това беше героизъм или силно желание да остане на палубата колкото е възможно по-далеч и по-дълго време? Фрьобом го отпрати в койката с едно: „Безспорно, ти се измори“, и самият той пое „кучешката“ вахта. И след туй направи обиколка. Движеше се спокойно между ковчезите, като тук-там повдигаше лампата или изчукваше лулата си о някоя преградка. Но все още се надяваше да намери камъка, макар че не искаше да признае това в себе си. Когато съгледа в един ъгъл някакъв стар чувал и се спусна към него, той се изруга сам, като започна да се уверява, че търсел уж само за да успокои Соден. Вълните блъскаха от всички страни, стените и реите пукаха и скърцаха, като че корабната кухня се свиваше под мощния напор и щеше да се продъни. Той излезе горе и в продължение на часове остана зад щурвалната кабина, та дано вятърът издуха просмукалата се в дрехите му отвратителна миризма.

Когато след два дена бурята попрестана, той реши да поеме предишния курс с помощта на парата и същевременно да изправи аварийната мачта. Откак мачтата се бе прекършила, не беше виждал Киргаард и сега тръгна да го търси.

Под страх от строго наказание Фрьобом бе забранил на първия щурман и на лампениста да казват на когото и да било за станалото през нощта. Но само един поглед в мрачната душна кабина му подсказва, че старият знаеше всичко. Една празна бутилка се търкаляше на пейката, една библия лежеше отворена на масата, а Киргаард беше в леглото с някаква религиозна статуйка в ръце, която той вдигна срещу влизания, като почна да надава горестни вопли — най-сетне разбра че това беше капитанът, който му заповяда кратко и грубо да изхвърли през вратата „тези боклуци“. Киргаард тикна статуйката под възглавницата си, нахлузи си чехлите и хвана Фрьобом за ръкава, като го загледа с кучешко покорство.

— За тези работи, капитане, зная повече, отколкото цялата ученост на Сведенборг. Във Фриско^[2] плъховете излязоха от кораба, когато мъртвите влязоха. Да се качим в лодките, в такъв случай все още ще имаме шанс да оцелеем.

— Лъжеш! Плъховете просто нахлуха на групи.

— Естествено, но и те бяха вампири. Настъпих един. Знаете ли...

— Знаеш ли, че лудите ги оковават и ги поставят в усмирителна ризница?! И че като ти я наденем, няма да имаш никакъв шанс да се

измъкнеш от нея? А сега веднага отивай в твоята ръждавелница, скоро!

Той го хвана за врата, помъкна го и с ритник отзад го тласна във вратата на машинното отделение.

Последва тишина, но Фрьобом надникна и като видя, че Киргаард се занимаваше, остави го да работи. Вечерта той се яви смъртно бледен, изморен и докладва: „Машината е готова.“ Витлото започна бавно да се върти и за първи път от пет дена насам „Ниборг“ отново беше редовно управляван кораб. Той пак пое пътя си, като се заблъска срещу все още високите вълни. Но тогава отдолу се понесе един трясък и едно хриптене, като че ли корабът умираше. И в този миг той отново започна да дрейфува, блъскан странично от вятъра.

Фрьобом изтича долу и видя няколко изкривени греди, а под тях — машинистът в работното си облекло, стенещ от силна уплаха.

Беше леко контузен в лявата ръка. Фрьобом искаше да го разпита, но от устата му не можеше да изкопчи друго освен несвързано мънкане. „Спря! Счупи се!“ — повтаряше той с паузи. Работата беше достатъчно ясна: машината можеше да бъде отписана. Тук-там лежеше по малко сив прах от чакъл, от сажди или от камък. Парата започна да изпълва помещението. Фрьобом заповяда на огнярите да изгасят огъня и да изпуснат пара. В продължение на цял час пищя „Ниборг“ над пустите океански простори, заглушавайки бурята, сякаш беше смъртно изтерзан, и накрай бавно затихна. Възцари се мъртва тишина; чуваше се само шумът на вълните, които се разбиваха о корпуса, вятърът в платната и пукането на дърветата.

Фрьобом добре знаеше какво трябваше да се направи. За формалност той проведе съвещание с щурманите, предложи да се констатира, че машината по неизвестни причини се оказала неизправна; след туй постави някои въпроси и отговори на други, с което всички се съгласиха. Трябва ли да се изхвърли товара? — Не. Да се държи курс? — Не, невъзможно. В продължение на няколко дена не се знаеше местоположението на кораба.

Решено бе, че ще дрейфуват, докато слънцето се покаже през облаците, а след туй ще опитат да стигнат най-близките острови. Там ще извадят машината, ще я поправят и ще продължат рейса.

Капитанът оформи един документ, всички го подписаха и тогава той извади от стенното шкафче коняк и цигари; всички запушиха и мълчаха, а след туй излязоха, преди да бяха преполовили цигарите си.

Капитанът продължи да мисли над чашата си. Кой по ред беше този рейс? — Четиринадесетият. Фриско — Фуджоу — директно. На Хонолулу вече нямаха право да се отбиват. И по този дълъг маршрут всичко беше против тях: на едната страна — тихоокеански бури, а на другата — тайфуни. На тази страна — Фриско със своите барове и дансинги, а на другата страна — Фуджоу със своите гробища, с хълмове наоколо, които са осеяни с гробове, камъни, ями, пълни с костни урни, музеи с градинки отпред, порцеланови лъвове, издълбани в камъка сентенции, великолепни вази. Гробища, гробища... А сетне откъм водата — чаени складове, емигрантски хотели, публични домове, митничарският клуб, мисионерската сграда, а непосредствено след тях — лабиринтът на тесните улички, дето купища смет и вонещи от мръсотия просяци лежат наред улиците! И какво пътуване сетне! От едни мрачни гробища и застарял град — към един американо-китайски град с буйна растителност, дето се работи упорито и се убива, за да се живее. И между тях — най-големите водни пространства на света. — Фрьобом изпразни бутилката в една чаша за уиски. Но каква печалба! Пет долара за всеки труп, който трябва да бъде прехвърлен „жив“, т.е. невредим. В противен случай роднините правят рекламации.

Защо ли им беше нужно на тия жълтури да пестят, та въпреки всичко да се приберат в своята страна, за да легнат там, дето е вече претъпкано и дето едва има място за живите?! Та Скалистите планини имат достатъчно място, щом тъй много държат да лежат отделно. Но хайде, няма значение. Той имаше лесен товар и високи премии и в края на краищата това беше най-важното. Така или иначе той възнамеряваше да продължи, стига само този рейс да завършеше благополучно. Тайно в себе си той не вярваше много в своето собствено решение. — Изпразни чашата си недоволен и продължи да се унася. Чудно: корабът се движеше все по-бавно и по-бавно. Над задния щевен той погледна морето, което лежеше там долу, в своята бездънна дълбочина. Луната бе изгряла със зеленикав оттенък. Една дълга върволица ковчези се точеше след кораба, като пресичаше хоризонта. „Ниборг“ не можеше да я мъкне; той трябваше да пререже кабела, иначе не можеше. И го преряза и хвана в ръцете си края на една дълга плитка; на нея увисна гола жълта глава, която започна да се върти пред очите му също като географски глобус, само че тук нямаше

никакви географски разграничения. Глобусът започна да расте застрашително и той трябваше да го държи здраво, защото иначе всичко щеше да бъде потрошено... Той се събуди. Ръцете му бяха обхванали бутилката, главата го болеше силно, вратът му изпъкваше над яката, която си бе сложил за съвещанието. Той я дръпна и я хвърли срещу огледалото; натопи си главата в мивката и с ужас си спомни предупреждението на стария д-р Крейн: „Ни кога вече да не пиеш, ако искаш да не получиш апоплексия!“ Беше му пускал кръв. Ха, кръв имаше достатъчно, премного. Той погледна издутите вени на главата си. Ръцете му напипаха подскачащото сърце. Той почувствува болезнено желание сам да си пусне кръв. Един бръснарски нож, едно порязване, още едно, но няма нищо; тогава по-дълбоко, косо на дебелата вена — и кръвта започна да пръска в чашата за уиски, която той успя бързо да подложи. Чашата преля и кръвта тръгна по покривката на масата — не можеше да се спре! „Соден!“ — Щурманът дойде забързан, но припадна пред кървавата гледка. Обаче капитанът го свести с ритници, след което той несръчно го превърза под лакътя.

След като свърши тази работа, той застана и загледа шефа си с уплаха. Дали не е искал да се самоубие?!

— Марш оттука! — изхока го той.

— Но какво се случи, капитане? Да не бяха дошли при вас? Няма да правите опит втори път, нали?

— Тогава той разбра какво искаше да каже щурманът и избухна в подигравателен смях:

— Да не мислиш, че всички са страхливи като тебе, та да виждат духове? Ако някога ми дойдат в кошмар, ще ги хвана за гушите и ще ги издуша!

— По-скоро изглежда, че те почти ви бяха удушили.

— По дявол...

Обаче си помисли, че щеше да бъде по-добре да освободи страхливеца от страха му; бръкна в едно чекмедже и извади една претъркана на прегъвките бележка.

— Ха прочети това, че да се съвземеш.

Соден прочете: „Two bleedings, \$ 25 each. Dr. Cran.“^[3]

— Тези пари бихме могли и ние да ги спечелим; не е кой знае какво изкуство, както виждаш. Иди да си легнеш; изглеждаш като мъртвец.

Той остана сам и пак си наля питие.

Още много дни се изнизваха без слънце и без звезди. Ураганът бушуваше с неотслабваща сила под ниските, тежки облаци. Корабът продължаваше да дрейфува в югозападна посока с триста мили в денонощие. Последното измерване беше направено преди девет дена, преди да се счупи мачтата. Предполагаха, че ще минат между южноокеанските острови, но тайно се надяваха да попаднат на някоя островна група и там да се оправят. Ден след ден минаваха, без да зърнат дори нещо прилично на земя. По такъв начин те можеха да отминат всичко и да се залутат чак към Южния полюс.

Откритите простори бяха неизмеримо широки. Дано „Ниборг“ не се натъкне внезапно на някой риф!

Беше мрачно. Под яростта на урагана морето ставаше все по-диво и по-диво, а тези, които бяха на кораба, понесени през пустата водна шир, си вършеха работата, без да се оплакват, без да пеят, без да приказват, сякаш вече не принадлежаха към света на живите. Напразно Фрьобом отпусна по две чаши ром на ден и повиши дажбите; те си оставаха тихи и безразлични; едва го поздравяваха, когато излизаше на юта^[4] и минаваше по празния бак^[5], отивайки към изтерзаната предна страна на кораба. Той оставаше там, отделен от средната част на кораба чрез едно празно пространство. Голямата мачта изглеждаше далечна и висока, вече открита, като някоя мрачна завеса, издигната над задната част на кораба, дето се бе оттеглил животът. Стоейки така на открито сред безкрайната шир, той губеше усет за времето: откога дрейфуваха така под ниските облаци, изтезавани от високите вълни, без слънце, отклонени от курса, тласкани от все по-засилващия се вятър, който сякаш идеше от недрата на Космоса?

Струваше му се, че става по-студено, и от време на време скрито пиеше нещо против студа. Машинистът не се показваше никъде. Матросите в кубрика, т.е. тези, които в даден момент не бяха на вахта на палубата, стояха мокри и мълчаливи в някой ъгъл, изпълнени с желание да дойде смяната, та да получат от кухнята топло кафе; и докато го поднесяха до устата си, половината биваше грабвано от вятъра. На пода в помещението им имаше вода, понякога стигаща до колене, те скачаха от сандък на сандък към койките, за да полежат все пак, макар и изморени и зъзнеци, очаквайки следващата вахта. Всеки се беше затворил в собственото си мълчание и отчаяние, но един и същ

копнеж за спокойна почивка на сухо — нищо друго, освен това — още ги гризеше — единственият осъзнат копнеж. Храна, жени — всичко беше останало далеч зад границата на онова, на което те още можеха да се надяват като на някакъв изход, един бряг, дето вятърът ще спре, а също и корабът — да, и той — един залив, дето да хвърлят котва, па макар и да заседнат — и спокойно да си легнат, па макар и завинаги.

Соден беше отново на вахта. Той, който само преди няколко седмици беше съвсем не на себе си, сега беше най-добър от всички. Докато бушува ураганът, не може нищо да се случи в трюма — беше непоклатимата му увереност. Те знаеха добре и това, че ураганът, мощният вятър, беше по-силен от всички духове.

Трябваше да се разсъмва, а все още беше тъмно. Най-после една бледа ивица, хоризонтът, раздели мрака на две половини, от които горната бавно доби сива багра, а долната — зелена. Но след няколко часа на границата между сивото и зеленото се появиха черни точки — не по-големи от плаващи морски птици. Соден се загледа нататък мълчаливо, като си мислеше само за това, че освобождението от непоносимия ад приближаваше. След няколко минути наблюдателят горе нададе вик:

— Пред нас земя! — и всички се спуснаха към палубата.

Единствено Фрьобом и Соден запазиха спокойствие. Първият държеше бинокъла и прелистваше профилната карта на южноокеанските острови така, че когато по същото време слънцето проникна — за първи път от три седмици насам — Соден беше единственият, който вдигна секстанта. Капитанът също грабна своя, но беше късно и той с проклятие запита щурмана за неговите данни. Последният спокойно пресметна и му подаде листчето си: 19° 45' 4" южна ширина.

Дължина нямаха. Хронометрите бяха спрели при удара от падащата мачта и никой не бе помислил да ги навие отново. Според картата и доста грубо предполагаемата дължина трябваше да се намират пред южните острови Паумуту или северните острови Кук.

Мореплавателните лоции за Южния Тихи океан не сочеха друго освен коралови острови: Рона-роа — вулканичен, фарватер — опасен, но без карта. Безплодни острови, обикновено обитавани, население — канибали. На Нюа-хива една църква, изгоряла в 51-ва година^[6]. На Таналоа — каучукова плантация и питейна вода.

За островите Кук не беше посочено нищо.

Към свечеряване обаче зад първите три, сега ясно видими, се показаха толкова много точки, че стана ясно: имаха работа с многобройните острови Паумуту. След около два часа, ако плават със същата скорост, щяха да стигнат до първите острови. А колко време преди това „Ниборг“ щеше да стои върху някой риф, не можеше да се прецени дори с приблизителност. Фрьобом добре знаеше, че ако променеше курса открито, това щеше да предизвика бунт; хората искаха на всяка цена, дори с цената на корабокрушение, да слязат на суша. Обаче на него му беше свиден корабът, пък не по-малко му беше мил и животът. Той отново пое вахтата на Соден, даде на рулевия да пие толкова много, че той заспа, и тогава капитанът промени курса толкова на запад, колкото можа. То не беше много, защото наполовина обезмачтеният кораб трудно се поддаваше на управление. Към края на вахтата той започна да чака съдбоносния удар на някой риф.

Но всичко мина благополучно и когато третият щурман дойде да поеме вахтата, той знаеше, че корабът беше въвн от опасност, но че самият той можеше да бъде награден за спасяването на кораба и на всички с някой лост или нож. И все пак отиде да спи — почти като осъден на смърт. И когато — може би след два часа — силни викове го събудиха, той не се уплаши. Стана спокойно, въоръжи се и отиде на палубата. Никой не започна да го заплашва, но около масата с бутилки се бяха събрали всички, а боцманът, един холщайнец, замахна със силен удар на брадвата и наоколо полетяха трески.

Зад кораба, едва видими вече, на хоризонта изчезваха последните върхове. Фрьобом извика на боцмана да престане; свити юмруци посочваха към изчезващата земя. Боцманът продължи спокойно да разбива касата. Фрьобом стреля над главите им, но бе веднага хванат, поставен в една каца и издигнат на мачтата. Извикаха му, че трябва добре да наблюдава, за да види отново сушата. Ако това не му се удаде до вечерта, щяло да му струва живота. Насядали по ръбовете на люка, те пиха, пяха и реваха като животни. От време на време някой се покачваше с нож между зъбите, но скоро се преместваше долу или забравяйки, че е искал да отмъсти, променяше нещо при платната. Фрьобом беше напълно спокоен.

Все пак той зорко следеше какво ставаше долу, а и в далечината. На здрачаване мнозинството вече лежаха по палубата. Понякога някой

започваше да се търкаля насам-натам, търсейки да напипа някоя бутилка. Когато вече напълно се стъмни, Фрьобом предпазливо се смъкна долу и след дълго търсене намери Соден, Йенсен — втория щурман — и готвача, които се бяха заврели в кабелното помещение; цял час се мъчи да ги убеди. Особено трудно му беше със Соден, който се страхуваше от работата, която им предстоеше. Стълбата от трюма бе извадена, а на мястото ѝ бе поставена една гладка дъска. Соден мислеше за пиратския обичай да спущат пленените по гладка дъска долу сред вълните и реши, че би предпочел да поеме този път. Бързо и с достойнство Йенсен и готвачът започнаха да пренасят пияните към ручбана. Като стигнеха долу, те изреваваха като животни, но не изтрезняваха. Но последните се натъртиха доста силно, защото стълбата ставаше все по-стръмна, и започваха силно да викат. Скоро захлупиха люка. Сега Соден започна да помага, но изведнъж усети, че някой го хвана изотзад: бяха забравили боцмана. Борбата им продължи кратко, Фрьобом реши нейния изход. Докато другите отваряха люка, той го спусна в трюма с глух удар. Боцманът се друсна долу върху телата. Соден легна на палубата, за да си поеме дъх. Обаче остър вик откъм трюма го накара да скочи и да хукне към юта — сякаш бягаше от ада. Фрьобом не направи опит да го задържи; отново притегна люка с помощта на другите двама и след туй всички се строполиха и заспаха. Виковете отдолу не ги събудиха, още по-малко воплите на Соден. На края целият кораб утихна и продължи да си дрейфува на провала.

Съмна се и слънцето започна да се катери по небето. Пробивайки облаците и газейки през ясносиния пробив, то огря един малък остров с палмови дървета по една бяла площ току над хоризонта. „Ниборг“ продължаваше да дрейфува; нямаше кой да го направлява, да държи курс, да го насочи натам, накъдето се бяха стремили в продължение на седмици. Това беше един мъртъв кораб.

От залива на острова изскочи една дълга гребна лодка; двадесет чифта весла стремително удряха по водата, за да отрежат пътя на изоставения кораб — упорита борба между бързащите весла и вятъра. Отзад в лодката един груб глас разпалваше гребците, късите весла блъскаха водата — още стотина сажена... Изведнъж вятърът грабна

кораба и за миг го отнесе далече от обсега на лодката. Грубият глас премина в проклетия; насърчаваше, заплашваше, удряше. Обаче капналите от умора гребци вече не бяха в състояние да предприемат такива безнадеждни напъни.

Соден бе събуден от далечен писък. Помисли си, че адът се бе отново разтворил, и избяга чак горе на мачтата. Но като погледна надолу, видя, че кабелите, с които бяха затегнали капаците на люковете, още си стояха там; видя и острова, и лодката, и освобождението. Спусна се по фордуна и разбута Фрьобом. Той не сподели неговата радост, защото веднага съзря новата опасност: ще загуби кораба си, ако продължава да дрейфува на произвол. Без да се колебае, той отвори люка, спусна стълбата и извика да излизат на палубата; неколцина веднага се възползваха от дадената им възможност и излязоха горе. Тогава Фрьобом реши, че повече не му са нужни, и затвори люка въпреки рева на другите, които останаха долу. Тези на палубата стояха, примигвайки на светлината, безучастни, сякаш бяха попаднали тук от друг свят. Фрьобом трябваше да повтаря и потрета заповедите си; ругаеше, защото лодката приближаваше и маневрата почти закъсняваше. Освободените стояха накуп при фалшборда, без да показват каквито и да е признаци на съпротива; изглеждаха така безопасни, че Фрьобом освободи и другите. Тези наплашени, зашеметени същества, които бяха принадлежали на царството на мъртвите, вече не бяха способни за бунт. Но и той никога вече нямаше да има свестен екипаж. Във всеки случай „Ниборг“ засега беше спасен, а това беше най-важното.

Какво направи войнствената лодка? — През бинокъла Фрьобом видя, че отзад имаше една тлъста фигура със зачервена глава, която размахваше бяла кърпа, а мнозинството от гребците стояха свити на дъното. Гребяха само тия, които бяха при носа. Сега ролите бяха разменени; той остави лодката да приближи и зачака. Заповяда нещо на Соден, който първом отрицателно заклати глава, но на края се съгласи. Дебелият продължаваше да размахва кърпата. Фрьобом нареди да спуснат една въжена стълба и двамина от белите с мъка се изкачиха горе.

Той ги покани в каютата си и им предложи уиски. Те се нахвърлиха на питието; примляскваха и хвалеха марката, заявявайки, че не били допуснали такова нещо в един аварирал кораб с такъв печален вид. Фрьобом не каза нищо. Най-послед по-главният от тях откри разговора:

— Well, capitain, you had a narrowescape^[7].

— No, you — прекъсна го Фрьобом — have a look outside.^[8]

Той ги поведе към левия борд, дето лодката им, наполовина потънала, висеше на три въжета, а последният канак се изкачваше по стълбата. Фрьобом, съобразявайки всичко — за да им отнеме всякаква претенция за завладяване на кораба, — беше наредил да пробият лодката им. Дебелият изтърва серия проклетия.

— Нещата можеха да се развият другояче. Но нека пристъпим към работа. Джеферсън, администратор. Плантацията съществува от шест години, създадена от мене. Тази година за първи път имаме голяма реколта каучук. Искаме да наемем вашия кораб сега, след като не можахме да го завладеем, а и вие можете да припечелите. В Южна Австралия, на пазара, един хубав товар донася няколкостотин хиляди. В срок от три дена ще оправим вашия стар скелет. Няма да ви струва нищо. Ще ви прибавя пет хиляди, ако в разстояние на две седмици стигнете Аделаида; за всеки ден закъснение — по петстотин долара по-малко.

Фрьобом се изсмя презрително:

— Две седмици?! В този сезон? Това може да продължи повече от месец! И би значило да пътуваш for love...^[9] И нашият собствен товар ни осигурява двойно повече.

— Товар ли? В тази гола развалина? Де да не съм виждал натоварен кораб!

— Китайски мъртъвци от Фриско. Предназначение — Фуджоу. Ако трябва да пътуваме и към Аделаида, всичко това можем да го разчистим.

Джеферсън излезе навън, за да поговори с другаря си. Но скоро се върна и предложи за последно десет хиляди долара.

— Временно сложете вашите трупове под вар. Ако откажете, няма да ви помогнем.

— Тогава ние сами ще си помогнем. На бърза ръка отсичаме едно дърво и напълваме десетина варела с вода.

— Мислите ли, че в такъв случай ще ви допуснем на сушата?

— Една тълпа туземци могат лесно да се разбунтуват и на неколцина янки още по-лесно могат да им се извият вратовете. Двадесет и пет хиляди долара. Ако не, нищо няма да стане.

Господата отново излязоха навън. Сега Соден хвана капитана за якето:

— Не се залавяй. Курсът за една глава тук е най-малко петдесет долара. Ако закараме обезглавени трупове, знаете ли какво ни чака? Изхвърли ги през борда и закарай каучука на пазара. Или пък продай главите тук, закарай каучука в Аделаида и след туй се върни право в Трондхейм.

— Можеш да бъдеш добър моряк, но не знаеш какви са задълженията на капитана към собствениците на товара. Да се закара това там, дето трябва да бъде, въпреки всички мъчнотии, ако не мине без такива. А с покойниците трябва да се отнасяме с благоговение.

Соден го загледа слисан; а той отново се върна при Джеферсън да преговаря. Хитрост ли беше това? Лицемерно благочестие или искреност?

— Няма да оставим тук труповете. Американската власт тук е твърде слаба, за да може да ги запази от осквернение. Дайте ни дърво и вода. Ще си платим и ще си заминем.

Обаче Джеферсън се държеше:

— Съберете ги в единия трюм, а останалите ще напълним с каучук. От Аделаида — право към Фуджоу. Един чек за двадесет хиляди в банката. Четиринадесет дена. Вие и без туй сте вече закъснели.

Той замълча, като се задъхваше вече от тези мъчителни преговори. Соден, обезумял от страх, започна да протестира срещу преместването на труповете. Но Фрьобом нареди да донесат още питие. Опита да измъкне още няколко долара, обаче изгуби борбата срещу алчния Джеферсън. Подписа договор в пияно състояние. И така — от покойнишки кораб „Ниборг“ се превърна в каучукопреносвач.

На следващия ден „Ниборг“ лежеше в сините, леко набръчкани води на залива, зад един щит от поклащани от вятъра палмови дървета. През тънките, но гъсто наредени стъбла морето вече едвам се виждаше. Бурята, дългата сива нощ, разкъсана от преживелици, сега изглеждаше далечна, принадлежаща на друг живот. На предната част

на палубата се издигаше нова, гладка фокмачта, старателно бяха закрепени нови ванти. Една дълга процесия от ковчези се източваше от люковете и се спущаше в предния трюм. Соден и шест матроси стояха на стража с револвери в ръка, но диваците мирно и тихо изнасяха товара си и изглеждаше, че не питаят никакво влечение към главите на себеподобните. Навсякъде се трупаше каучук. Корабът бе натоварен над определения знак.

При здрачаване лодките се оттеглиха. Но на стотина метра от кораба ритмичната трудова песен на гребците премина в остри провиквания и Соден с ужас видя как няколко глави, хванати за плитките, по един триумфален начин се движеха кръгообразно във въздуха. Как беше възможно туй нещо?! Повикан за свидетел, Фрьобом заплаши с отказ от сделката, ако Джеферсън не съумее веднага да съедини главите с трупове; обаче скоро се опомни. По-добре няколко трупа по-малко, отколкото да се доставят на опечалените роднини отрязани от трупове глави. А и невъзможно беше да ги получат обратно. Тази нощ те щяха да бъдат положени в съкровищницата при вътрешната стена на стръмния кратер, достъпен само за пътешественици, навикнали да висят над пропастта на кокосови въжета. Фрьобом и Джеферсън имаха по-скоро предразположение към аполексия, отколкото заложби за подобна акробатика. Ако Соден има такова желание, нека да заповяда да си ги възвърне. Но и той нямаше. През нощта — за щастие тя беше безлунна, — когато нареди да изхвърлят през борда десет ковчеза, той се чувствуваше така, сякаш погребваше сам себе си. И скоро изпод водата започна да се чува едно зловещо пращане: чупеха се кости и дърво. Откъм горичката, която се намираще недалече от брега, се зачува звуци на тамтам и виенето на канаките. Фрьобом, пиан, бе седнал на пейката при каютата си и слушаше, като се хилеше и гримасничеше. Какво го интересуваше вече положението му на попечител на трулове? Каучукът решаваше въпроса. Скоро щеше да каже „сбогом“ на цялата работа, да си купи една шхуна и да започне да циркулира край фьордите, близо до дома си. С тази перспектива той се опита да ободри и Соден. Но последният повтаряше с наведена глава: „Ако не ги получим обратно, всичко ще тръгне наопаки.“ Обаче жълтите глави не се върнаха. Останаха като бисери в съкровищницата на „царството“ Рона-роа.

След три дни корабът беше отново съоръжен, а моторът поправен — поне дотолкова, доколкото имаше възможност. Корабът доби предишния си вид, само че бушпритът му беше значително покъс, газеше по-дълбоко и имаше по-внушителен товар на палубата си. Чувствуваха се в празнично настроение, когато го обикаляха с лодка и го оглеждаха в целия му такелаж. Казаха си, че това е отново кораб. Всички бяха доволни. Палубата не беше вече така гола и трюмовете не бяха така кухи, както преди.

Вечерта Джеферсън дойде на борда с туземни музиканти, конгаи^[10] и един голям сандък „Олд скоч“^[11], за да отпразнуват събитието. Всички бяха весели освен Соден, който все изпадаше в своите тъпоумни размисли. Киргаард беше облякъл най-хубавия си костюм. С червена кърпа около шията той пиеше неуморно и се хилеше самодоволно пред себе си. Към зазоряване Джеферсън поиска да си отиде, обаче Фрьобом го запита — за кой ли път вече? — дали не е добре да направят още една проба, преди да отплават. Човек не може никога да бъде сигурен. „Ако не върви, то по-добре да го махнем още сега.“ Тогава Киргаард скочи, сякаш бе очаквал нещо. И Джеферсън стана, готов да слезе в лодката, и загледа стария машинист, който стоеше разтреперан до стола си.

— Моторът ще върви, но аз не! Напущам службата!

— Дезертираш — искаш да кажеш — рече Фрьобом и сложи тежка ръка на рамото му. Обаче Джеферсън му отблъсна ръката с неочаквана твърдост.

— Джеферсън е тук американски консул, не върша нищо наказуемо. Не искам вече да имам работа с кораба. Тук ще дочакам края си. Джеферсън може да има нужда от машинист.

Сега разгневеният капитан пристъпи към Джеферсън.

— Какъв е този подъл заговор? — извика той. Обаче другият го отблъсна от себе си, като се изсмя късо.

— Какво има в това? — каза той. — Ще получиш човек от плантацията, който също познава тази работа. Киргаард се интересува от нашето предприятие.

— По-напред ще му приложим кривата процедура, па тогава нека си прави планове за плантацията!

— Тук той ще бъде по-полезен. Предлагам двеста долара откуп.

— Не — каза Фрьобом презрително, — ще го получите гратис. И то веднага! — изрева той, грабна стария за врата и го преметна през релинга във водата. Последната лодка на Джеферсън го прибра. Самият Джеферсън се сбогува набързо, опасявайки се, че и него може да го сполети една утринна хладна баня. Той връчи на капитана връзка книжа и го помоли да почака още четвърт час. Щяло да пристигне едно подаръче като реванш за „the generous gift of the engineer“^[12]. Фрьобом му стисна ръката с безразличие, отпрати го и загледа към лодката, която отплава към сушата. Червената връзка на машиниста му действуваше така, както червеният плащ действува на бик. Той им пусна един куршум, който можеше да се схване и като прощален салют.

След половин час пристигна една малка лодка с плодове и един голям варел — „Parfum, with many compliments“^[13]. Не уврежда дървото, не прави пода хлъзгав, не буди лошите духове. Това беше формалин. Фрьобом нареди да го отворят в предния трюм и плътно да затворят люка. Надяваше се, че вече няма да бъде тормозен с тези работи. Беше признателен на Джеферсън за добрите му намерения, но и Джеферсън не искаше каучука да се набие с отвратителната миризма.

Когато новият машинист беше готов с пробата, Фрьобом заповяда да вдигнат котва. Само под фок и надиплен марсел „Ниборг“ лесно излезе от залива и без мъка маневрира по тесния и криволичещ фарватер. Фрьобом ценеше парата, но когато най-сетне излезе отново в открито море при изпънати платна, за първи път от месеци насам не можеше да се нарадва. Усещаше под себе си треперенето на палубата. Напрежението, което носеха платната, се предаде и на него. Чувствуваше нужда да сподели и затуй застана до Соден.

— Виж само как се носи. Спокойно взема дванадесет мили. Значи, спокойно може и без пара.

— По-спокойно, отколкото при редовни документи.

— Какво искаш да кажеш?

— Корабът е нает, за да закара товара от Фриско право във Фуджоу. В документите не е посочено нищо за Аделаида или за каучуков товар.

— И какво може да означава това? Никой няма да узнае тази работа. Закъснели сме поради бурно време и авария.

— Правите сметка без кръчмар.

— Кой ще разбере във Фуджоу къде сме скитали?

— За това нещо има грижа пресата. Корабоплавателните известия и борсовите сводки. „Расте търсенето на каучук въпреки голямата доставка с «Ниборг»“. Ще прочетат туй нещо във Фриско, ще телефонират във Фуджоу.

— Тия мерзавци, дето не могат да си държат устата затворени! Би трябвало да им откъснем главите! Защо не сигнализира по-рано? Защо Джеферсън не се погрижи за тази работа!

— Какво го интересува него? Стига само каучукът му да пристигне в Аделаида. Останалото не е важно за него.

— Този мошеник! Ако беше тук, щях да го окова във вериги!

— Свободнороден янки никога не се оковава.

Обаче зад тях стоеше самият Джеферсън; той започна да се смее така, че шкембето му се затресе. Предложи им любезно по една черна „манила“, каквато самият той пушеше в момента. Обаче Фрьобом не пожела да запали; беше слисан така, както не бе се слисвал може би никога през живота си. Поиска му обяснение.

— И без туй трябва веднага да отида в борсата. И много бих искал да видя, че каучукът е пристигнал там, дето трябва да бъде. Може да ви се прииска да го освободите някъде другаде и да го продадете. Знаех, че регистърът ви е вече попълнен, и затуй рекох да пътувам поне контрабанда.

— На това основание ще бъдеш и окован, па ако ще да си хиляда пъти свободнороден! Марш от мостика! — И Фрьобом го хвана за яката и отзад за чатала. Обаче Джеферсън беше масивен синковец, не можеше да бъде вдигнат; той се освободи и застана непоклатимо, като потърси опора в дървото на един заслон. И продължи спокойно да говори:

— Но аз ще взема първа класа. Ще се погрижа и за документите. Не веднъж са попадали кораби по нашите рифове. И някои са оставали тук. Понякога сме имали нужда от хора, понякога от дърва за горене. А този път — товарна вместимост. Това беше късмет. Excuse me^[14].

— Къде са хората, които са останали тук?

— Поработиха известно време при нас и след туй мирно и тихо отидоха да живеят по други места. Рона-роа не е здравословен. Чакайте да видя нещо в книгата.

Фрьобом го остави на мира. Скоро той се върна с тържествуващ вид.

— Тези са подходящи. Поизменете такелаж, аз ще променя годината и още някои незначителни работи и всичко ще бъде готово. Хората на пристанището не оглеждат много-много, когато ме видят. Познават ме. Важното, вие да бъдете спокоен.

Фрьобом не каза нищо. Но го болеше сърцето за това, че трябваше да върши мошеничество и да дегизира кораба си. Но след един ден задната мачта имаше гафел, а на задния щевен се издигаше ново име: „Aarhus, Copenhagen“. Устроиха малка кръщелна церемония. Джеферсън беше весел кръстник, а другите изглеждаха по-скоро така, сякаш присъствуваха на панихида.

Но след няколко месеца „Аархюс“ не можеше да се намери в никое море на земното кълбо. Затова пък „Ниборг“ се бе появил отново в предишния си вид на горд платноход. Машината беше излязла от строя завинаги. Няколко дена след като бяха напуснали Аделаида, при един „пълен назад“ оста на витлото се бе счупила, така че едва бе избягнато сблъскване. Фрьобом извика Джеферсън от кабината му и гневно запротестира за лошия материал, който му беше доставил. Обаче чувствуваше в себе си тайно задоволство, задето парата отново имаше на съвестта си една авария, която никога не можеше да сполети един платноход. Сега, доколкото това зависеше от него, „Ниборг“ щеше да си остане докрай платноход. На Джеферсън той внуши, че сега можело да се окаже много трудно да стигнат до островите Паумуту. Мусонът нещо не бил склонен. Но Джеферсън имал — така каза той — пълно доверие в моряшките качества на капитана и още повече в неговото силно желание да се освободи от него. „Все ще се намери някаква възможност“ — заяви Фрьобом лаконично и се завъртя на петите си. От този ден Джеферсън не се чувствуваше съвсем спокоен за своето безопасно завръщане. Особено когато забеляза, че капитанът спокойно изостави машината да се хаби. Веднъж той дори слезе долу, за да види как изглежда повредата. Тежката ос беше изцяло преполовена; той веднага видя, че работата е безнадеждна, обаче как е могла солидната стомана да се поддаде така лесно?! Излезе горе обзет от една потиснатост, каквато неговият делови дух никога не бе

изпитвал. И това чувство не го напусна вече — не помагаше нито алкохолът, нито приспивателните средства.

Фрьобом все по-рядко вече му правеше компания. Самият капитан стана тих и мрачен и се затвори в себе си. Но със Соден говореше повече, отколкото преди. Сподели с него решението си този рейс да бъде последен за него, а след това да отиде да плава в скандинавски води на собствена нога. Соден можел да отиде при него, но ако не вижда вече никакви духове. Соден нямал нищо против, но перспективата му се струвала непостижимо далечна. Сега той отново изпълняваше „кучешката“ вахта без страх. Не трепереше вече, когато корабът пукаше, или пък някое остро виене — подобно на зловец писък на някой отдавна умрял — се понесеше през вантата, завиеше покрай мостика, покрай мачтите, прошумяваше в най-горните платна и накрай заглъхваше в предния трюм. То биваше заглушавано от успокоителния шум на морето край корпуса на кораба, който плавно се носеше през вълните. Страхът му от мъртвите беше доста притъпен, откак те лежаха в предния трюм като обикновен, малоценен товар. Страшното, което идеше от тези дълги, тихи редици и витаеше между тях, беше изчезнало. Фрьобом имаше голямо желание да ги подредят в предишния им „боен“ ред, обаче никой не искаше да се докосва до тях, пък и най-добре си беше предният трюм да си остане затворен. Един ден преди да пристигнат във Фуджоу, щяха да направят пробойна в задната част на кораба, за да оправдаят прехвърлянето на трупове.

Когато приближиха Паумутските острови, наистина настана лошо време. Сякаш Фрьобом го беше поръчал. Джеферсън гледеше морето и сам се проклинаше, задето не остана в Аделаида да дочака друг кораб. Щеше да прекара приятно, знаеше и пътя. Обаче се тревожеше за каучуковата реколта, пък и нямаше пълно доверие на Дейви. Но сега може би повече се бе отдалечил от къщи. В едно мъгливо утро той се изкачи на мостика, дето повече не бе идвал, и направо запита шефа колко отдалечени са от Рона-роа. Фрьобом посочи с палец през рамото си.

— Какво означава това?

— Нощес го подминахме на четиридесет мили в западна посока.

— Ами нашата уговорка?!

— Навярно добре разбираш, че в тази мъгла не мога да мина през рифовете. Или ще ми дадеш може би някой лоцман на

разположение.

— Не лоцман, но хиляда долара.

— И за хиляда стерлинги не, сър. По-добре — карай с нас, да видиш Амой. Там сигурно ще се намери някой добър лоцман — може би дори от Щатите, — който добре познава пътя.

— Но там се намира и американският консул, който може да ви посочи пътя към съдията.

— Тогава ще те оставя някъде във Филипините. Там все пак имаш шанс да попаднеш на сънародници. Те безспорно ще повярват на приказките за твоите каучукови плавания особено като видят почтената ти пианска мутра.

Но в този миг Джеферсън не приличаше толкова на пианица, а много повече на смъртно болен. Цветът на лицето му беше пепелносив, а краката му трепереха. Видът му не беше по-добър и три дена по-късно, когато корабът се насочваше срещу един хубав остров, наистина малко оголен тук-таме, но все пак с няколко стройни палмови дървета. И дори тук-там се виеше тънък димен стълб. Джеферсън мигновено разбра, че това щеше да бъде неговото бъдеще, докато няколко матроси спущаха една малка лодка, а Фрьобом се разхождаше със скръстени отзад ръце. Той потърси опора при мачтата и извади два револвера. Всичко стана бързо и тихо. Фрьобом продължи да стои и като на шега взе лулата си в ръка така, сякаш беше револвер.

— Хубава работа! Не си доволен, а?! Пък аз тъй грижливо го избрах за тебе. Виж — вече и огънят е запален.

Той посочи към пушека. Джеферсън държеше пръста си на спусъка, но тялото му бе обхванато от една примка, която веднага се затегна. Двама матроси, които бяха застанали зад него, започнаха да го изтеглят нагоре и го оставиха да виси във въздуха на половината път към реята. Той все пак гръмна, но двамината горе го поддържаха във въртеливо движение, а след туй започнаха да го спущат и го докараха на такава висота, че на Фрьобом се даде възможност да го обезоръжи, като му нанесе няколко добре насочени удара с дървен лост. След туй го спуснаха долу и той се свлече на пода.

— Ставай! — заповяда му Фрьобом.

„Кралят на каучука“ изстена и се подчини на заповедта.

— Виждаш ли сега доколко можеш да заповядваш тук? Това беше само шега. Ще те вземем по-нататък, макар че всъщност с

удоволствие бих оставил тлъста порция на тия хора на сушата. Обаче ще подпишеш един документ, че си дошъл на кораба контрабанда; ще ни предадеш документите си и парите си. Парите ще си ги получиш по-късно. Съгласен ли си?

— Ол райт — простена полузадушеният Джеферсън. Лодката бе вдигната обратно горе. Джеферсън бе освободен от примката. „Ниборг“ наду платна в малък ъгъл срещу вятъра и скоро островът отново изчезна. Сега Фрьобом ускори движението, защото искаше най-после да се освободи от тази миризма на гнило и формалин, която вече толкова време го съпътствуваше. Хаосът в предния трюм също го тормозеше: той беше така привикнал на хубаво подреден товар! И едно глухо бумкане в предния трюм — винаги, когато „Ниборг“ лавираше — го безпокоеше.

Курсът зави далеч зад Филипините. Най-после, един ден преди да заобиколят нос Боядор, той нареди да смъкнат една брамрея, да разбият един люк и да направят и други повреди, за да оправдаят безпорядъка в предния трюм. Скоро „Ниборг“ доби доста изтерзан вид. Фрьобом го бе прерязал през сърцето. Трябваше ли той, като честен моряк, да върши такива работи, за да се измъкне от отговорност?! „Проклетата буря!“ — гърмеше той.

Слънцето залязваше, а „Ниборг“ започна да дрейфува като безпомощен крушенец, осакатен от своя собствен капитан. Той не можеше да гледа това нещо. Извика щурмана да пият заедно и след четвъртата чаша уиски заспа. Главата му хлопна на масата, но той продължи да спи. Навън вятърът се усилваше, корабът започна да се люлее надлъжно и напречно. За първи път в живота си Фрьобом не се събуди от това, макар че главата му се лашкаше насам-натам. Засънува, че се търкаля по някаква безкрайна стръмнина; нищо не спъва все побързото му движение, докато го поема някаква купчина камъни... Лежеше вече на пода. Един матрос го разтърси и го помъкна навън. Той веднага се опомни и видя повредения такелаж, отворения люк, водата, която вече нахлуваше вътре, връхлитащата кораба буря, на която той можеше спокойно да предостави разрушителното дело. Но буря в този сезон, на тази географска ширина — кой можеше да я очаква? Фрьобом разбра, че това ще бъде смъртна борба и че самият той бе подложил кораба на съдбоносния удар.

Нямаше време да се покае, нямаше време да се напие до забрава. Бутилката бе паднала и се бе разбила, стълбата към склада беше пречупена през средата. Матросите навън бяха по-щастливи. Всички пиеха. Те поне не знаеха, че се намираха пред гибел. Люковете бяха издънени, вълните нахлуха в трюмовете и понесоха ковчезите навън. Те тръгнаха по наводнената палуба като някаква странна флотилия от малки, четириъгълни спасителни лодки, които обаче търпяха крушение, преди корабът да бе потънал: блъскаха се срещу мачтите и фалшборда и се разбиваха на парчета. Капаците отхвъркваха и трупове — някои цели, като живи, а други размекнати, като мекотели — изскочиха от местата, си и се понесоха навред. Някои отскочиха нагоре в такелажата и се люляха там, докато въжетата ги прерязаха, след което започнаха да падат надолу на парцали. Отвориха си път цели гробища, обаче не към светлия свят на живите, а към мрака и разбунените води. Палубата на един полупотънал кораб се оказа малка, за да ги побере. Морето ги уплаши и те успяха ловко да маневрират, за да останат във фалшборда. Най-размекнатите се опитваха да се залепят като пиявици по матросите, но те не забелязваха това, защото лежаха безчувствени от магмата. А по-запазените увисваха по вантите или се разполагаха в лодките.

С Фрьобом стана друго нещо. Той беше забравил бурята; с помощта на един багор^[15] той отблъсваше от себе си трупове, които, тласкани от водата, се спущаха срещу него; а от падащите се пазеше, като се прикриваше под издаващия се над щурвалната кабина малък заслон. Те бяха твърде много и от време на време някое торсо го блъсваше в краката или някоя скапана ръка го докосваше мимоходом по лицето. Обаче не можеха да се заловят за него. И как стана тъй, че някой го хвана изотзад?!

Джеферсън беше полудял: с рев той се хвърли срещу капитана, обхвана раменете му и заби зъби във врата му. Впи се така силно, че капитанът започна да се гърчи от болки и не можеше да се изтръгне. Така словени, те паднаха на палубата. Безпомощната ръка на Фрьобом пусна багора и трупове се замятаха през тях.

Ами Соден? — Когато люковете се продъниха и първите ковчези се показаха, той се хвърли през борда. Не дочака най-лошото. То беше запазено за Фрьобом.

Вятърът духаше към гробищния остров, така че някои все пак стигнаха до предназначението си. През следващите дни крайбрежните обитатели намериха дванадесет ковчега, които бяха все още затворени — най-богатите имаха най-солидно дърво, — и крушенски останки, на които се бяха закрепили трупове през време на последната борба. Не разделиха онова, което смъртта беше съединила, а изкопаха една голяма яма и там хвърлиха всичко.

По такъв начин и Фрьобом заедно с една част от корабния товар легна в тучната земя, вместо да се упокои в скелета на кораба, който, облъскан жестоко от вятъра и водата, намери края си в глъбините при японското крайбрежие, дето никакъв лот още не е достигал дъното...

[1] Въжета от стърчащия такелаж, разположен в диаметрална плоскост, и поддържащи мачти, стенги, бушприт и др. ↑

[2] Сан Франциско. Бел.пр. ↑

[3] „Две кръвопускания, по 25 долара едното. Д-р Крейн“ (англ.).
Б.пр. ↑

[4] Ют — задната най-горна палуба. ↑

[5] Бак — предната най-горна палуба. ↑

[6] Погрешно преведено в българското издание като 1951 година.
Бел.ел.коректор ↑

[7] И така, капитане, не ви се удаде да се измъкнете (англ.).
Б.прев. ↑

[8] Не, на вас — елате да видите какво става въвн (англ.). Б.прев. ↑

[9] От любов. (англ.). — Б.пр. ↑

[10] Конга — ударен музикален инструмент от лат. американски
произход. — Б.пр. ↑

[11] Уиски. — Б.пр. ↑

[12] „Щедрот подаряване на машиниста“ (англ.). — Б.пр. ↑

[13] „Парфюм, с много поздравии“ (англ.). — Б.пр. ↑

[14] Извинете (англ.). — Б.пр. ↑

[15] Прът с железен наконечник, използван при отблъсване или
приставане на кораба. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.